

KURATORIUM
OŚWIATY
W KRAKOWIE

Kod ucznia :

**MAŁOPOLSKI KONKURS JĘZYKA POLSKIEGO
DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015**

Etap rejonowy – 27 stycznia 2015 r.
Temat: „Czasami powroty bolą bardziej niż rozstania”

Zadanie	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Punktacja	2	2	5	1	2	8	3	2	4
Punkty przyznane									
Zadanie	10a	10b	10c	11	12	13	14	Suma	
Punktacja	3	5	1	7	3	7	25	80	
Punkty przyznane									

Czytelne podpisy sprawdzających:

1. 2.....

Miejsce na dane ucznia

Droga Gimnazjalistko, Drogi Gimnazjalisto!

- 1. Test składa się z 14 zadań.***
- 2. Na rozwiązanie testu masz 120 minut.***
- 3. Za poprawne rozwiązanie wszystkich poleceń możesz otrzymać maksymalnie 80 punktów.***
- 4. Pracuj spokojnie. Przeczytaj uważnie wszystkie polecenia i załączone teksty.***
- 5. Odpowiedzi wpisuj długopisem lub piórem w wyznaczonych miejscach testu. Praca napisana ołówkiem nie będzie sprawdzana.***
- 6. Odpowiedzi formułuj zgodnie z normą językową.***
- 7. Nie używaj korektora, błędną odpowiedź przekreśl.***

Życzymy Ci powodzenia!

Organizatorzy konkursu

1. (0–2) Przedstaw Orfeusza. W tym celu zredaguj notatkę słownikową zawierającą trzy informacje na jego temat.

2. (0–2) Muzyka Orfeusza posiadała nadzwyczajną moc.

Podaj po dwie informacje na temat skutków jej oddziaływania na słuchaczy.

Na ziemi _____

W zaświatach – _____

3. Kochających się małżonków spotkał tragiczny los.

a) (0–3) Oceń prawdziwość każdej z poniższych informacji. Podkreśl TAK, jeśli informacja jest prawdziwa, lub NIE, jeśli jest fałszywa.

Schodząc do Hadesu, Orfeusz jest przekonany, że odzyska tragicznie zmarłą żonę. TAK / NIE

Kiedy bohater przekracza bramę podziemnego świata, zaczyna mieć wątpliwości, czy starczy mu sił. TAK / NIE

Opuszczając zaświaty żonę Orfeusza odprowadza do bram Hadesu Hermes, przewodnik dusz. TAK / NIE

Eurydyce nie wolno obejrzeć się za siebie, w przeciwnym razie zostanie w królestwie cieni na zawsze. TAK / NIE

Przedstawioną w micie historię można odczytywać w następujący sposób: uwolnienie Eurydyki od początku jest iluzją, śmiertelne ciało musi bowiem odejść w głąb ziemi. TAK / NIE

Samotny powrót Orfeusza na ziemię świadczy o nieodwracalności praw natury. TAK / NIE

b) (0–2) Wyjaśnij, jakie metaforyczne znaczenia nadaje się mitowi o Orfeuszu i Eurydyce. Podaj trzy odpowiednie informacje.

Jan Kochanowski

Tren XIV

Gdzie te wrota nieszczęsne, którymi przed laty
Puszczał się w ziemię Orfeus szukając swej straty?
Żebych ja też tą ścieżką swej namilszej córy
Poszedł szukać i on bród mógł przebyć, przez który
Srogi jakiś przewoźnik¹ wozi blade cienie
I w lasy niewesołe cyprysowe żenie².
A ty mię nie zostawaj³, wdzięczna lutni moja,
Ale ze mną pospołu pódź aż do pokoja
Surowego Plutona! Owa go to łzami,
To tymi żalonymi zmiękczywa⁴ pieśniami,
Że mi moję namilszą dziewczkę jeszcze wróci,
A ten nie uśmierzony we mnie żal ukróci.
Zginać ci mu nie może, tuć się wszystkim zostać,
Niech się tylko niedoszłej jagodzie da dostać⁵.
Gdzie by⁶ też tak kamienne ten Bóg serce nosił,
Żeby tam smutny człowiek już nic nie uprosił!
Cóż temu rzecz? Więc tamże już za jedną drogą⁷
Zostać, a z duszą za raz zewlec⁸ troskę srogą.

¹ srogi jakiś przewoźnik – Charon.

² w lasy niewesołe cyprysowe żenie – gna w lasy cyprysowe poświęcone Hadesowi, stąd *niewesołe*, żalobne.

³ nie zostawaj – nie opuszczaj.

⁴ zmiękczywa – zmięczymy (ja i moja lutnia).

⁵ Niech się tylko niedoszłej jagodzie da dostać – niech pozwoli wyrosnąć niedojrzałej jagodzie.

⁶ Gdzie by – czyżby, jakżeby, niepodobna by.

⁷ za jedną drogą – jednocześnie.

⁸ za raz zewlec – za jednym razem, jednocześnie zrzucić, zdjąć.

4. (0–1) W *Trenie XIV* Jan Kochanowski nawiązuje do mitu o Orfeuszu i Eurydyce. Wyjaśnij, na czym to nawiązanie polega.

5. *Tren XIV* to wypowiedź bezradnego w swej rozpaczycy artysty.

a) (0–1) Uzupełnij poniższy tekst odpowiednim fragmentem *Trenu XIV*.

Cierpiący ojciec ma świadomość nieuchronności śmierci, ubolewa jednak nad tym, że umierają także dzieci, które przecież powinny mieć czas, żeby dorosnąć. Świadczą o tym następujące słowa wiersza:

b) (0–1) Objaśnij sens dwóch ostatnich wersów utworu.

Jan Kochanowski

Tren XIII

Moja wdzięczna Orszulo, bodaj ty mnie była
Albo nie umierała lub się nie rodziła!
Małe pociechy płacę wielkim żalem swoim
Za tym nieodpowiednym pożegnaniem twoim¹.
Omyliłaś mię² jako nocny sen znikomy³,
Który wielkością złota cieszy zmysł łakomy⁴,
Potym nagle uciecze, a temu na jawi⁵
Z onych skarbów jeno chęć a żądzą zostawi.
Takeś ty mnie, Orszulo droga, uczyniła:
Wielkieś nadzieje w moim sercu roznieciła,
Potymeś mię smutnego nagle odbieżyła
I wszystkie moje z sobą pociechy zabrała.
Wzięłaś mi, zgola mówiąc, dusze połowicę⁶;
Ostatek przy mnie został na wieczną tesknicę⁷.
Tu mi kamień, murarze, ciosany połóżcie,
A na nim tę nieszczęsną pamiątkę⁸ wydróżcie⁹:
ORSZULA KOCHANOWSKA TU LEŻY, KOCHANIE
OJCOWE, ALBO RACZEJ PŁACZ I NARZEKANIE.
OPAKEŚ TO, NIEBACZNA ŚMIERCI, UDZIAŁAŁA¹⁰:
NIE JAĆ ONEJ, ALE MNIE ONA PŁAKAĆ MIAŁA.

¹ Za tym nieodpowiednym pożegnaniem twoim – wskutek tego przedwczesnego pożegnania, odejścia twego, tj. twojej śmierci.

² omyliłaś mię – zwiodłaś mnie.

³ sen znikomy – znikający, nieuchwytny.

⁴ łakomy – pożądlivy, chciwy.

⁵ na jawi – na jawie.

⁶ dusze połowicę – połowę duszy.

⁷ tesknica – tęsknota, żal.

⁸ pamiątkę – upamiętniający znak.

⁹ wydróżcie – wydrążcie, wryjcie.

¹⁰ opakeś... udziałła – postąpiłaś na opak.

6. *Tren XIII* to monolog zrozpaczonego ojca.

a) (0–1) Określ cel wypowiedzi lirycznej.

b) (0–1) Określ charakter czterech ostatnich wersów utworu.

c) (0–1) Zacytuj słowa wyrażające ojcowskie przekonanie, że śmierć dziecka naruszyła porządek natury.

d) (0–1) Zacytuj słowa podważające sens narodzin i sens śmierci.

e) (0–1) Zacytuj słowa świadczące o tym, że podmiot liryczny mówi o bezpowrotnie utraconych nadziejach.

f) (0–1) Określ dwie funkcje zastosowanych w utworze przerw.

g) (0–1) Wyjaśnij cel użycia przecinków w przedostatnim wersie utworu.

h) (0–1) Które związki wyrazowe nazywają cechy trenu jako gatunku literackiego?
Podkreśl odpowiednie wyrażenia wybrane z podanych poniżej.

pochwała zmarłego • złorzeczenie Bogu • oplakiwanie straty • uporczywe pouczanie •
bolesna skarga • osobiste wyznanie • testament poetycki

Kamil Cyprian Norwid

Moja piosnka [II]

Do kraju tego, gdzie kruszynę chleba
Podnoszą z ziemi przez uszanowanie
Dla d a r ó w Nieba...

Tęskno mi, Panie...

Do kraju tego, gdzie winą jest dużą
Popsować gniazdo na gruszy bocianie,
Bo wszystkim służą...

Tęskno mi, Panie...

Do kraju tego, gdzie pierwsze ukłony
Są – jak odwieczne Chrystusa wyznanie:
„B ą d ź p o c h w a l o n y !”

Tęskno mi, Panie...

Tęskno mi jeszcze i do rzeczy innej,
Której już nie wiem, gdzie leży mieszkanie,
Równie niewinnej...

Tęskno mi, Panie...

Do bez-tęsknoty i do bez-myślenia,
Do tych, co mają tak za tak – nie za nie –
Bez światło-cienia...

Tęskno mi, Panie...

Tęskno mi owdzie, gdzie ktoś o mnie stoi?
I tak być musi, choć się tak nie stanie
Przyjaźni mojej!...

Tęskno mi, Panie...

7. (0–3) Wyznaniec z wiersza Cypriana Kamila Norwida *Moja piosnka [III]* widzi
w utraconej ojczyźnie niemal raj.

Uzupełnij poniższe zdanie okolicznikiem sposobu, który oddaje sens zacytowanego fragmentu wiersza.

Przytoczone słowa świadczą o tym, że osoba mówiąca chce odejść _____ .

c) (0–1) W jaki sposób ksiądz reaguje na konieczność pożegnania wiejskiej parafii? Podaj dwie odpowiednie informacje.

d) (0–1) Podaj dwa przymiotniki określające nastrój wiersza Jana Twardowskiego.

10. Motyw bolesnego rozstania i przynoszącego cierpienie powrotu można odnaleźć w powieści Doroty Terakowskiej *Poczwarzka*.

a) (0–3) Wymień pięć występujących w powieści elementów, które nawiązują do Księgi Rodzaju.

b) (0–5) Pisarz Jerzy Pilch powiedział: „Terakowska nie tylko na schemacie biblijnej księgi Genesis się opiera, ale w pewnym sensie swoją książką Genesis pisze”.

Dla potwierdzenia słuszności tych słów zredaguj krótką wypowiedź, w której przedstawisz duchowy świat Myszki.

12. Sytuacja powrotu do czasów dzieciństwa, do małych ojczyzn, które przyszło opuścić, jest jednym z najważniejszych wątków obecnych w polskiej literaturze współczesnej. Motyw powrotu podejmuje także Czesław Miłosz w wierszu *Dwór*.

a) (0–1) Na podstawie użytych w wierszu Czesława Miłosza czasowników: *nie ma, wycięto, rozebrano, nie poznałem, przeminęła, zmurszały, zapadły się* określ uczucie pojawiające się u bohatera wracającego do dawnego miejsca zamieszkania. Podaj jedną rzeczownikową nazwę uczucia.

b) (0–1) Wyjaśnij, jakiemu procesowi podlegają zarówno człowiek, jak i przyroda.

c) (0–1) Objaśnij symboliczne znaczenie krzaka bzu, który jest dla osoby mówiącej szczególnie ważnym elementem pejzażu.

13. Frodo Baggins – główny bohater powieści J. R. R. Tolkiena *Władca Pierścieni. Powrót Króla* – powiedział: „Nie ma w gruncie rzeczy powrotu. Może nawet dojdę do Shire’u, ale nic już nie będzie takie jak dawniej, bo ja jestem inny”.

Na podstawie przytoczonych fragmentów powieści rozpoznaj miejsca akcji, bohaterów i ich atrybuty, a także charakterystyczne przedmioty i symbole, które tworzą świat przedstawiony w powieści J.R.R. Tolkiena.

a) (0–1) „Gród [...] rozsiadł się na siedmiu poziomach, z których każdy wrzynał się w zbocze góry i otoczony był murem, w każdym zaś murze była brama. Bram tych nie rozmieszczano wzdłuż prostej linii, jednej nad drugą”.

Nazwa grodu – _____

- b) (0–1) „U podnóża wzniesienia [...] umieszczono kamienny fotel, czarny i gładki, a na nim siedział stary człowiek ze spuszczoneymi oczyma. W ręku trzymał różdżkę opatrzoną złotą gałką. [...] zobaczył rzeźbioną pięknie twarz, dumne rysy, cerę koloru kości słoniowej, długi orli nos pomiędzy ciemnymi, głęboko osadzonymi oczyma”.

Imię bohatera – _____

- c) (0–1) „Ślubuję wierność i służbę Gondorowi i Namiestnikowi [...]. Jemu posłuszny, będę [...] czynił lub powstrzymywał się od czynów, pójdę, gdzie mi rozkaże, lub wrócę na jego wezwanie, służyć mu będę [...] w czas pokoju lub wojny, życiem lub śmiercią, od tej chwili, aż dopóki mój pan mnie nie zwolni lub śmierć nie zabierze [...]”.

Postać składająca ślubowanie – _____

- d) (0–1) „W ręku trzymał strzałę, opatrzoną czarnym piórem i stalowym ostrzem, pomalowanym na końcu czerwoną farbą. Przykląkł na jedno kolano pokazując Theodenowi strzałę”.

Znaczenie przedmiotu (strzały) – _____

- e) (0–1) „Nad zwałami trupów zjawiła się straszliwa postać: wysoki jeździec z twarzą ukrytą w kapturze, spowity czarnym płaszczem”.

Bohater, o którym mowa, to _____

- f) (0–1) „Wybrał dwa liście, położył na swej dłoni, chuchnął na nie, a potem skruszył je w ręku; natychmiast odżywcza woń napełniła pokój, jakby powietrze samo zbudziło się i zaperliło radością”.

Nazwa ziół i ich działanie – _____

- g) „Dziedzictwo swe odzyskałem dzięki trudom i męstwu wielu przyjaciół. Na znak wdzięczności życzę sobie, żeby koronę przyniósł mi Powiernik Pierścienia, a Mithrandir, jeśli się zgodzi, niech włoży ją na moją głowę”.

Osoba wypowiadająca przytoczone słowa – _____

